

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟ 19Ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ΟΥ ΑΙΩΝΑ
Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4. Η επανάσταση του Θερίσου (1905)

α. Τα αίτια και οι αφορμές

κ λ ί μ α κ λ ι μ ά κ ω σ η ς :

- α. ο Γεώργιος απολύει τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού (18 Μαρτίου 1901)
- β. ο Βενιζέλος δημοσιεύει 5 άρθρα («Γεννηθήτω φως») στον «Κήρυκα» των Χανίων
- γ. ο Γεώργιος γίνεται πιο αδιάλλακτος, περιορίζει την ελευθεροτυπία και διώκει μέλη της αντιπολίτευσης

ο ρ ι σ μ ό ς

- δ. ο Βενιζέλος συσπειρώνει δυσσαρεστημένους από τον αυταρχισμό του Γεωργίου
- ε. σχηματίζεται η «**Ηνωμένη Αντιπολίτευσις**»
- στ. έμπιστοι συνεργάτες του Βενιζέλου: Κ. Φούμης και Κ. Μάνος
- ζ. τριανδρία που θα αναμετρηθεί δυναμικά με το Γεώργιο

- η. προκήρυξη εκλογών για ανάδειξη 64 βουλευτών (τέλος 1904)
- θ. 10 βουλευτές ακόμη θα διορίζονταν από τον πρίγκιπα
- ι. η αντιπολίτευση καλεί το λαό σε αποχή
- ια. 26 Φεβρουαρίου 1905: η τριανδρία και άλλοι 15 πολιτευτές με προκήρυξη ζητούν μεταβολή του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας (το πρώτο επίσημο επαναστατικό κείμενο)
- ιβ. η αντιπολίτευση αφήνει να διαρρέει ημερομηνία εξέγερσης 14ης Μαρτίου
- ιγ. συγκέντρωση ενόπλων στο Θέρισο (χωριό κοντά στα Χανιά σε οχυρή τοποθεσία)

ε π α ν ά σ τ α σ η Θ ε ρ ί σ ο υ :

- α. 10 Μαρτίου 1905: εκδήλωση επανάστασης
- β. προκηρύξεις στα Χανιά κηρύττουν την κατάργηση της Αρμοστείας, καλούν το λαό σε συμπαράσταση και συστήνουν ανυπακοή στη χωροφυλακή
- γ. εκπρόσωποι επαναστατών σε όλη την Κρήτη, ψηφίσματα συμπαράστασης από παντού και ισχυροί παράγοντες του νησιού προσχωρούν στην επανάσταση
- δ. ο Βενιζέλος, που είναι ο φυσικός ηγέτης, αναλαμβάνει να ενημερώσει όλους για τους λόγους και τους σκοπούς της επανάστασης

β. Η αντίδραση του Πρίγκιπα

α ν τ ί δ ρ α σ η :

η έκρηξη της επανάστασης ενοχλεί:

- α. πρίγκιπα
- β. ελληνική κυβέρνηση
- γ. προστάτιδες δυνάμεις

μ έ τ ρ α :

- α. προθεσμία 36 ωρών να καταθέσουν τα όπλα
- β. κήρυξη στρατιωτικού νόμου μετά την παρέλευση της προθεσμίας
- γ. η Κρητική Βουλή ψήφισε Νόμο «Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών» («ροπαλοφόροι») για την έννομη τάξη
- δ. στην Κρήτη υπάρχουν πια δύο κυβερνήσεις (Αρμοστή στα Χανιά – Επαναστάτες στο Θέρισο) και η απειλή εμφύλιου πολέμου είναι πλέον ορατή

αντίδραση Αθήνας :

- α. ο βασιλιάς πιέζει την ελληνική κυβέρνηση να καταδικάσει το κίνημα του Θερίσου
- β. 12 Μαρτίου 1905: σκληρές δηλώσεις του πρωθυπουργού Δηλιγιάννη κατά του Βενιζέλου
- γ. ο κόσμος και οι εφημερίδες υποστηρίζουν το Βενιζέλο

γ. Η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων και οι διπλωματικοί ελιγμοί του Ελ. Βενιζέλου

αντιδράσεις :

- α. αναμονή εξελίξεων
- β. Ρωσία: ενεργή υποστήριξη στον Πρίγκιπα (κανονιοβολισμοί θέσεων επαναστατών)
- γ. σωστές εκτιμήσεις Βενιζέλου για αδυναμία ενιαίας στάσης των Μεγάλων Δυνάμεων
- δ. κίνδυνος εμφύλιου από την ανάμειξη ξένων.
- ε. ο Ιωάννης Σφακιανάκης (Ηράκλειο, 21 Μαρτίου 1905) καταδικάζει την ανάμειξη των ξένων και καλεί το λαό σε συμπάρασταση στους επαναστάτες

ο ρ ι σ μ ό ς

στ. οργανώνεται «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» στο Θέρισο με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς Κ. Φούμη και Κ. Μάνο

έργο προσωρινής κυβέρνησης :

- α. έκδοση γραμματίων δανείου 100.000 δρχ
- β. οργάνωση οικονομικών υπηρεσιών, συγκοινωνιών και διοίκησης
- γ. τύπωση γραμματοσήμων
- δ. έκδοση εφημερίδας «Το Θέρισο»
- ε. χωροφύλακες αυτομολούν προς τους επαναστάτες

μετατόπιση κρίσης στη διπλωματία :

- α. οι Μεγάλες Δυνάμεις διαπραγματεύονται για να εξομαλύνουν την κρίση
- β. επαληθεύεται πρόβλεψη του Βενιζέλου ότι για να φτάσουν στη διπλωματία πρέπει να πιέσουν με εθνική εξέγερση
- γ. υπομνήματα επαναστατών στις Μεγάλες Δυνάμεις για ένωση
- δ. οι Μεγάλες Δυνάμεις είναι ανέτοιμες για τη λύση αυτή
- ε. ο Βενιζέλος σχεδιάζει τις υποχωρήσεις για να αποκομίσει τα μεγαλύτερα κέρδη
- στ.** στόχος η δημιουργία καθεστώτος ελεύθερου με σκιάδη επικυριαρχία του σουλτάνου (παράδειγμα η Ανατολική Ρωμυλία)

δ. Το τέλος της επανάστασης του Θερίσου και ο θρίαμβος της πολιτικής του Ελευθερίου Βενιζέλου

επιμονή επαναστατών :

- α. 2 Ιουλίου 1905: τελεσίγραφο προς τους επαναστάτες από τις Μεγάλες Δυνάμεις
- β. οι Γενικοί Πρόξενοι των Μεγάλων Δυνάμεων:
- γ. δηλώνουν ότι δε μπορούν να μεταβάλλουν την πολιτική κατάσταση του νησιού
- δ. βεβαιώνουν ότι θα γίνουν εσωτερικές μεταρρυθμίσεις
- ε. ζητούν αφοπλισμό επαναστατών με αμνηστία

επίλυση :

- α. το Καλοκαίρι 1905 γίνονται σκληρές διαπραγματεύσεις
- β. ο Βενιζέλος υπογράφει την τελική συμφωνία στις Μουρνιές Κυδωνίας (2 Νοεμβρίου 1905)
- γ. γενική αμνηστία
- δ. δέσμευση Μεγάλων Δυνάμεων για νέες παραχωρήσεις στον κρητικό λαό
- ε. απόρριψη της ένωσης Κρήτης με Ελλάδα

- στ.** το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως τους στόχους του, αλλά προκάλεσε εξελίξεις
- ζ.** Διεθνής Επιτροπή ελέγχει την κατάσταση της Αρμοστείας και υποβάλλει έκθεση (Φεβρουάριος 1906)
- η.** οι Μεγάλες Δυνάμεις διαβουλεύονται με τον Βενιζέλο και την Ελληνική Κυβέρνηση για νέα ρύθμιση
- θ.** το οριστικό κείμενο προβλέπει:
- οργάνωση Κρητικής Χωροφυλακής
 - ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής με Έλληνες αξιωματικούς
 - ανάκληση ξένων στρατευμάτων

συνέπειες – αποτελέσματα :

- α.** επιτυχία της πολιτικής Βενιζέλου
- β.** ακολουθεί συγκρότηση Β' Συντακτικής Συνέλευσης για νέο Σύνταγμα
- γ.** η πρώτη πράξη της είναι η έκδοση ενωτικού ψηφίσματος
- δ.** οι Μεγάλες Δυνάμεις παραχωρούν στο βασιλιά Γεώργιο Α' το δικαίωμα να ορίζει αυτός Ύπατο Αρμοστή στην Κρήτη (14 Αυγούστου 1906)
- ε.** παραίτηση πρίγκιπα Γεωργίου από την Αρμοστεία (12 Σεπτεμβρίου 1906)
- στ.** νέος αρμοστής ορίζεται ο Αλέξανδρος Ζαΐμης